

УДК 338.33:532.42

О. М. Згурська,

к. е. н., доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності,

Державний університет телекомунікацій, м. Київ

ORCID ID: 0000-0003-3878-3007

Т. В. Сьомкіна,

д. е. н., професор, професор кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності,

Державний університет телекомунікацій, м. Київ

ORCID ID: 0000-0003-2852-2989

DOI: 10.32702/2306-6792.2020.8.17

ЦІНОВІ ТЕНДЕНЦІЇ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ РИНКУ АГРОПРОМИСЛОВОСТІ

O. Zgurska,

PhD in Economics, Associate Professor of Entrepreneurship, Trade and Exchange Activities Department,

State University of Telecommunications, Kiev

T. Somkina,

Doctor of Economic Sciences, Professor of Entrepreneurship, Trade and Exchange

Activities Department, State University of Telecommunications, Kiev

PRICING TRENDS IN THE NATIONAL AGRICULTURAL MARKET

У статті визначено тенденції розвитку основних галузей діяльності агрохолдингів України. Здійснено аналіз виробництва основних культур галузі рослинництва за цінами реалізації продукції за визначений період 2013—2017 рр. Відображено динаміку показників економічної ефективності виробництва основних сільськогосподарських культур на підприємствах АПК України. Здійснено аналіз економічної ефективності діяльності галузі тваринництва за цінами реалізації виробленої продукції. Виділено основні позитивні риси функціонування та сукупність негативних ефектів розвитку агропромислової галузі України. Охарактеризовано низку переваг діяльності агрохолдингів у порівнянні з одиничними компаніями, до яких віднесено: зменшення трансакційних витрат (завдяки здійсненню виробництва в межах одного замкнутого ланцюга), можливість диверсифікувати ризики, менші витрати на одиницю виробленої продукції (що пояснюється "ефектом масштабу"), підвищення продуктивності праці, доступ до значного капіталу, використання передових технологій та інновацій в процесі виробництва та управління, залучення іноземних інвестицій. Наголошено на важливості вирішення соціального питання, оскільки процеси агрохолдигізації призводять до занепаду розвитку сільської місцевості у зв'язку із зростанням безробіття на селі — як негативного наслідку впровадження та застосування автоматизації не тільки виробничих процесів, а й усієї галузі.

This article has defined the main tendencies of development of the main branches of activity of agricultural holdings of Ukraine. There have been shown the analysis of production of the main crops of the crop industry at the prices of sale of products for the specified period 2013—2017. There has been concluded that cereals remain the leading crops for agricultural holdings, which occupying 58.2% in the structure of all acreage. There has been shown the dynamics of indicators of economic efficiency of production of basic crops at the enterprises of agro-industrial complex of Ukraine. There has been noted that high level of grain yield in agricultural holdings is caused by high share of corn (almost 54%) in the structure of crops.

There has been analyzed the economic efficiency of the livestock industry activity at the prices of sold products. There has been defined the main positive features of functioning and set of negative effects of development of agro-industrial complex of Ukraine. There has been characterized a number of advantages of agro-holding activities are described in comparison with the individual companies, which should be attributed to: reduction in transaction costs (through production within a single closed circuit), ability to diversify risks, lower costs per unit of output (which is explained by the "scale effect"), increased productivity, access to significant capital, use of advanced technologies and innovations in the manufacturing process and management, attracting foreign investment. There have been emphasized on the importance of addressing the social issue, as agro-holding processes may lead to decline in the rural development.

There has been noted that the state should play an important role in solving the above-mentioned problems and shortcomings, since at the legislative level there is an urgent need to create a legal document that would clearly regulate the activity boundaries of agro-holding companies in Ukraine. There had been determined that agro-holdings are a promising legal form of economic activity and are the key to creating a modern competitive agro-industrial complex of Ukraine.

Ключові слова: агрохолдинг, агропромисловий комплекс, цінова політика, економічна ефективність, виробничий потенціал.

Key words: agro-holding, agro-industrial complex, price policy, economic efficiency, production potential.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Аналізуючи тенденції розвитку агропромислової сфери, стає очевидним, що причини спадної динаміки криються значно глибше. Проблеми, які існують у сільському господарстві України породжені не лише результатами непослідовного реформування аграрного сектору, але й в колективізації і командно-адміністративній системі економіки, яка проіснувала в країні понад 70 років. На жаль, питанням щодо фіскальної політики в межах агропромислового сектору приділено значно менше уваги, аніж його трансформаційним процесам, хоча більшість науковців розуміє, що часовий лаг, в який буде завершено земельну реформу буде слугувати висхідною точкою для подальшого економічного зростання АПК України.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Важливими питаннями становлення та тенденцій розвитку сфери вітчизняного агропромислового виробництва та вивченню перспективних напрямів підвищення ефективності функціонування підприємств АПК на засадах організаційно-економічного управління в аграрному виробництві досліджували такі відомі зарубіжна вчені: М. Горт, Б. Карлофф, К. Клейн, Г. Марковіц, М. Портер, А. Сміт, Д. Рікардо, Ф. Хайек, І. Ансофф, А. Томпсон, А. Стрікленд та українські вчені: В. Амбросов, Ю.О. Лупенко, О. Дацій, М.Малік, В.Вітвіцький, М. Зубець, М. Кропивко, В. Трегобчук, В. Ситник, С. Іванюта, А. Крисальний, В. Месель-Веселяк, В. Трегобчук, Л. Федулова та інші.

Проте, попри численність наукових праць з вказаної проблематики, протягом останнього часу залишається не повністю вирішеним питання щодо аналізу ключових цінових тенденцій ринку агропромислової продукції.

ЗАВДАННЯ СТАТТІ

Основним завданням дослідження слід вважати подальше дослідження сукупності показників економічної ефективності, в тому числі — і цінової політики у діяльності підприємств агропромислового комплексу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Потенціал аграрної галузі в Україні величезний. Агропромисловий комплекс приваблює все більшу кількість підприємців. Уже нині в сільському господарстві працюють майже 45 000 підприємств. З них близько 2500 — великих і середніх. Успіхи в діяльності на внутрішніх та зовнішніх ринках найбільших аграрних компаній стають показовими для тисяч інших.

Сукупні доходи найбільших агрохолдингів України за 2018 рік перевершують \$9,1 млрд. І в більшості з них виручка, порівнюючи з показниками 2017 року, зростає. За підсумками минулого року майже всі компанії-лідери отримали прибутки. Зокрема EBITDA в учасників рейтингу становить від \$10 млн до \$415 млн. Водночас треба визнати, що розмір EBITDA у багатьох із них зменшився проти показника за попередній рік. Приміром, у лідерів — на 6—8% [3]. Хоча деякі динамічні агрохолдинги покращили "доподатковий прибуток" на двозначний відсоток. Доводиться констатувати також, що не кожна компанія отримала чистий прибуток і була вимушена зафіксувати за підсумками року його від'ємне значення.

Вагомі переваги вдосконалення та впровадження у виробничий процес високих технологій, наявність на ринку високої концентрації земельних угідь агрохолдингами, а також отримання високих доходів, зокрема у міській бюджеті забезпечує агропромисловим підприєм-

Таблиця 1. Випуск продукції в агропромисловості (у постійних цінах 2010 року, млн грн)

	Рік							2018/ 2012, %
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Всього господарствами всіх категорій:	512579,8	526109,4	551427,2	439467,3	554640,5	549157,0	54732,0	118,0
- Продукція рослинництва	345443,6	372131,2	377707,9	368439,0	385052,1	379474,6	38345,6	125,1
- Продукція тваринництва	70746,2	73978,2	73719,3	71028,3	69588,4	69682,4	69886,4	97,5
Сільськогосподарськими підприємствами, а саме:	110071,7	133683,1	139058,4	131918,6	145119,0	140535,2	141345,2	128,7
- Продукція рослинництва	80462,6	101297,0	105529,5	99584,7	113392,6	108601,1	100876,1	137,0
- Продукція тваринництва	29609,1	32386,1	33528,9	32333,9	31726,4	31934,1	32754,1	111,9
Господарствами населення, а саме:	106518,1	112426,3	112368,8	107548,7	109521,5	108621,8	11012,8	16,0
- Продукція рослинництва	65381,4	70834,2	72178,4	68854,3	71659,5	70873,5	72345,5	109,4
- Продукція тваринництва	41137,1	41592,1	40190,4	38694,4	37862,0	37748,3	37987,3	93,6

Джерело: розраховано авторами на основі [3].

ствам висококонкурентне положення важливих гравців на ринковій арені аграрного бізнесу України. Проте потрібно зауважити, що великотоварне виробництво не може бути альтернативою інших форм власності, а має функціонувати паралельно, оскільки кожна з вищеперахованих форм господарювання має право на існування та здійснення саме тієї діяльності, яка є для неї оптимальною.

Аналізуючи ефективність діяльності підприємств АПК, вважаємо за доцільне здійснити аналіз випуску продукції в агропромисловості (табл. 1).

Відповідно до даних таблиці 1, стає очевидним, що випуск продукції агропромислових підприємств у 2018 році зріс у порівнянні з 2012 роком на 18 %. Така динаміка пояснюється, передусім, зростанням масштабів діяльності та обсягів виробництва в крупних компаніях, розвитком галузі сільського господарства та основі сучасних інформаційних технологій.

Дані таблиці 1 дозволяють вкотре переконатися в тому, що галузь рослинництва значно переважає в нашій країні над галуззю тваринництва. Якщо випуск продукції рослинництва

по всіх категоріях господарств у 2018 році у порівнянні з 2012 роком зріс на 25,3 %, то для галузі тваринництва за аналогічний період характерний спад на 1,5 %. Варто відзначити негативну тенденцію щодо випуску продукції тваринництва господарствами населення, для яких характерне скорочення випуску продукції тваринництва у 2018 році у порівнянні з 2012 роком на -8,8 % [3].

Найприбутковішою галуззю діяльності агрохолдингів є виробництво продукції рослинництва. В 2017 р. агрохолдинги забезпечили 22,6 % (або 38,5 млрд. грн) виробництва всієї валової продукції рослинництва України, що на 7,6 % більше ніж у 2013 р. За даними таблиці 1 можна зробити висновок, що зернові залишаються провідними культурами для агрохолдингів, займаючи 58,2 % у структурі всіх посівних площ.

За даними таблиці 2 можна зробити висновок, що зернові залишаються провідними культурами для агрохолдингів, займаючи 58,2 % у структурі всіх посівних площ.

Показники прибутковості виробництва зернових культур у 2017 р. покращилися в по-

Таблиця 2. Обсяги виробництва основних культур рослинництва агрохолдингами в 2013–2017 рр.

	Виробництво, млн т					% у загальному виробництві					Врожайність, ц/га					Лідер 2017 року
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017	
Зернові всього	19,06	18,58	36,12	28,2	27,7	30,2	29,1	30,1	32,2	34,1	59,1	64,4	67,8	65,0	65,3	ULF NIBULON
Пшениця	5,00	5,23	6,02	6,13	6,26	22,4	21,7	22,1	22,6	22,9	41,8	49,8	52,1	48,6	51,8	ULF
Кукурудза	13,03	12,31	14,67	13,6	15,1	42,1	43,2	42,8	43,3	42,9	78,2	79,5	78,4	79,2	79,1	ULF
Ячмінь	0,72	0,82	0,93	0,78	0,82	9,5	9,1	9,0	9,2	9,3	30,6	41,3	40,8	41,1	41,6	Кернел
Соняшник	1,92	1,86	1,97	1,95	1,93	17,4	18,6	18,8	19,0	18,9	23,3	22,7	22,6	22,7	22,8	Агро-просперіс
Соя	0,99	1,39	1,25	1,14	1,22	35,7	35,9	36,0	35,8	36,1	20,3	23,1	22,8	23,4	23,2	Астарга
Ріпак	0,77	0,68	0,65	0,93	0,85	32,6	31,0	33,0	31,4	32,5	25,4	28,7	29,1	28,8	29,0	Астарга
Цукровий буряк	5,93	8,73	9,28	9,88	9,45	55,0	55,5	57,8	54,9	55,0	420,7	489,7	495,8	484,7	492,2	ULF
Всього	47,42	49,6	70,89	62,61	63,33	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	

Джерело: розраховано авторами на основі [4–9].

Таблиця 3. Показники економічної ефективності виробництва основних сільськогосподарських культур на підприємствах АПК України (2013–2017 рр.)

	Виробничі витрати, тис. грн/га					Ціна реалізації, тис. грн/т					Рентабельність, %				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Зернові всього:	6,02	7,55	6,01	5,98	5,85	1,31	1,91	1,81	1,85	1,88	2,9	23,9	25,8	22,7	24,9
Пшениця	4,92	6,11	5,67	5,84	5,26	1,38	1,98	1,87	1,8	1,90	5,2	20,1	28,0	25,5	28,2
Кукурудза	7,54	8,94	8,78	8,65	7,93	1,26	1,89	1,77	1,72	1,75	1,2	27,5	26,2	27,3	27,2
Ячмінь	4,09	5,12	4,93	4,90	4,23	1,5	1,82	1,71	1,80	1,77	6,5	13,0	18,3	18,5	18,7
Соняшник	5,05	5,77	5,05	5,15	5,08	2,96	3,81	3,85	3,87	3,9	10,6	14,3	36,5	34,4	34,6
Соя	5,49	6,97	5,91	6,23	6,46	3,47	4,79	4,67	4,86	4,88	1,6	25,4	34,5	32,1	32,2
Ріпак	6,64	7,23	7,12	6,86	6,57	3,29	4,61	4,19	4,51	4,66	2,4	17,8	29,2	22,5	27,8
Цукровий буряк	14,4	20,5	18,2	18,5	18,35	0,39	0,52	0,5	0,55	0,58	0,4	15,7	17,9	17,7	17,4

Джерело: розраховано авторами на основі [3].

Таблиця 4. Обсяги виробництва основних видів продукції тваринництва агрохолдингами в 2013–2017 рр.

	Виробництво, млн т					% у загальному виробництві					Лідер виробництва в 2017 р.
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017	
Яловичина	47,6	1,2	36,4	41,2	36,4	6,5	6,5	6,6	7,9	8,5	ULF
Свинина	252	275	264	261	277	24,5	26,8	25,5	28,4	27,8	
М'ясо птиці	1029	1050	1055	1065	1123	67,1	69,2	70,1	70,5	70,65	МХП
Молоко	760	788	785	780	785	6,6	7,1	7,2	7,1	7,3	ULF
Яйця, млрд шт.	10,06	10,20	10,3	10,35	10,40	51,3	52,1	52,35	53,1	54,2	ULF (Авангард)

Джерело: розраховано авторами на основі [3–9].

рівнянні з попередніми роками внаслідок девальвації національної валюти, що спричинила зростання цін в гривнях у період реалізації основних обсягів зерна, при цьому рівень виробничого потенціалу зріс значно менше. Показники економічної ефективності діяльності агрохолдингів в галузі рослинництва представлено в таблиці 3.

У 2017 р. найбільші досліджувані агрохолдинги зібрали 13,63 млн т зерна — 48 % виробництва в агрохолдингах, або 18 % всього виробництва в Україні [1]. Враховуючи високий рівень інформаційного забезпечення та технологічного оснащення, сприятливі кліматичні умови, доступ до міжнародних ринків збуту, агрохолдингами досягнуто найвищі показники врожайності зернових в Україні. Високий рівень урожайності зернових в агрохолдингах обумовлений високою часткою кукурудзи (майже 54 %) в структурі посівів. Середня врожайність зернових у агрохолдингах склала 65, 3 ц/га (на 11 % більше ніж у 2013 р.).

Агрохолдингові компанії відіграють важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки України в сегменті тваринництва. Зниження валового виробництва галузі тваринництва підприємствами зумовлюють неналежний розвиток стратегічно важливої галузі, що пояснюється, передусім, використанням застарілих технологій та низьким рівнем відповідальності

за якість і безпеку продукції, що потребує належної підтримки з боку держави.

За результатами 2017 р. виробництво валової продукції тваринництва в агрохолдингах становило 20,29 млрд. грн — 38,8 % всього виробництва в агрохолдингах, або 62 % всього обсягу виробленої продукції галузі тваринництва [3]. Показники економічної ефективності діяльності агрохолдингів у галузі тваринництва представлені в таблиці 5.

У розвитку вітчизняного агропромислового сектору агрохолдингові компанії відіграють значну роль. Їхня діяльність забезпечує посилення експортних позицій країни, особливо в галузі рослинництва (частка у загальному експорті становить 33 %), а у виробництві ВВП їхній внесок становить 18 % [3].

Ключовим мотиваційним фактором здійснення підприємницької діяльності є отримання максимально можливого прибутку. Тому пошук чинників його зростання є актуальною проблемою для сучасних агропромислових підприємств. В зв'язку з цим, у таблиці 4 наведено динаміку показників економічної ефективності виробництва основних видів продукції тваринництва агрохолдингами України.

Отже, до основних позитивних рис діяльності агрохолдингів в Україні можна зарахувати:

Таблиця 5. Показники економічної ефективності виробництва основних видів продукції тваринництва агрохолдингами в 2013–2017 рр.

	Виробничі витрати, тис. грн/ц					Ціна реалізації, тис. грн/т					Рівень рентабельності, %				
	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017	2013	2014	2015	2016	2017
Яловичина	2,39	2,49	2,40	2,20	2,45	1,07	1,38	1,36	1,33	1,39	-46,1	-38,8	-25,5	-12,5	-15,4
М'ясо птиці	1,36	1,26	1,24	1,27	1,28	1,58	1,90	1,65	1,60	1,92	7,5	11,5	13,6	15,8	16,7
Молоко	0,83	0,77	0,78	0,77	0,75	0,88	0,78	0,85	0,78	0,79	-5,2	-23,2	-3,2	-5,7	-1,7
Яйця, млрд шт.	0,27	0,29	0,30	0,35	0,40	0,36	0,38	0,36	0,38	0,40	8,4	6,7	8,7	11,4	10,9

Джерело: розраховано авторами на основі [3].

- раціональну організацію виробництва й комплексне ведення господарства;
- застосування нових технологій і високоефективної техніки;
- поглиблення агропромислової інтеграції;
- зниження собівартості продукції та підвищення ефективності її виробництва.

Проте сучасні агропромислові підприємства є складними бізнес— структурами, основною метою функціонування яких є зростання їхніх прибутків і примноження власних капіталів. Агрохолдинги концентрують у своєму обробітку значні площі сільськогосподарських угідь і обмежуються виробництвом високорентабельних зернових і технічних культур, що призводить до виникнення негативних ефектів розвитку сільськогосподарської галузі країни, а саме:

- інтенсифікація виробництва сільськогосподарської продукції посилює виснаження земельних угідь;
- спеціалізація на малотрудомістких галузях посилює низький рівень зайнятості сільського населення;
- високий рівень концентрації земельних ресурсів сприяє відпливу капіталів із сільськогосподарської сфери в інші;
- недосконалість законодавчої бази та надання пільгових умов у діяльності агрохолдингових стримують фінансування розвитку соціальної інфраструктури сільських регіонів тощо.

Завдяки масштабам своєї діяльності агрохолдингові компанії мають ряд переваг в порівнянні з одиничними компаніями, до яких слід віднести: зменшення транзакційних витрат (завдяки здійсненню виробництва в межах одного замкнутого ланцюга), можливість диверсифікувати ризики, менші витрати на одиницю виробленої продукції (що пояснюється "ефектом масштабу"), підвищення продуктивності праці, доступ до значного капіталу, використання передових технологій та інновацій в процесі виробництва та управління, залучення іноземних інвестицій, тощо.

Проте варто згадати і про певні недоліки функціонування агрохолдингових. Як відомо, діяльність агрохолдингових, переважно, орієнтована на галузь рослинництва. Як наслідок, стає очевидним, що монокультурність та нехтування принципами сівозмін негативно позначаються на якісних характеристиках ґрунтів. Вважаємо, що на державному рівні, необхідно створити органи, які б займалися аналізом ґрунтів до і після здачі землі в оренду. В цьому контексті, зняття мораторію на землю, можливо б, стимулювало власників підвищувати родючість "своїх" сільськогосподарських угідь [1]. Важливим питанням залишається розвиток сільської місцевості. Існує низка соціальних програм, які проводять великотоварні агроформування, однак, не всі агрохолдинги цим займаються і такі програми носять не систематичний характер. Селяни усвідомлюють, що з процесами агрохолдингізації зростає безробіття на селі, що пов'язано з подальшою надконцентрацією земель та автоматизованим виробництвом, що не потребує значної кількості трудових ресурсів. І на сьогодні залишається відкритим питанням щодо сплати податків до місцевого бюджету по місцю розташування, а не відрахувань до казни по місцю реєстрації материнської компанії.

ВИСНОВКИ

Для вирішення вищезгаданих проблем і недоліків важливу роль слід відвести державі, оскільки на законодавчому рівні є нагальна потреба створення правового документу, який би чітко регламентував межі діяльності агрохолдингових компаній в Україні. Агрохолдинги є перспективною організаційно-правовою формою господарювання та виступають запорукою створення сучасного конкурентоздатного агропромислового комплексу України.

Література:

1. Крупнейшие в мире аграрные холдинги контролируют от 1 млн до 10 млн га земли. Украинцам есть куда расти (инфографика). URL:

<http://landlord.ua/krupneyshie-v-mire-agrarniye-holdingi-kontroliruyut-ot-1-mln-do-10-mln-ga-zemli-ukraintsam-est-kuda-rasti/>

2. Ларіна Я.С., Завальнюк К.С. Маркетингові стратегії зростання аграрних формувань: Монографія. Київ, 2019. 275 с.

3. Офіційний сайт державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.

4. Статистична і фінансова звітність агрохолдингу "Agroprosperis Group". URL: <https://www.agroprosperis.com/about-us.htm>

5. Статистична і фінансова звітність агрохолдингу "Астарта". URL: <https://tripoli.land/companies/astarta-kiev>

6. Статистична і фінансова звітність компанії "KERNEL". URL: <https://www.kernel.ua/ua/>

7. Статистична і фінансова звітність компанії "NIBULON". URL: <https://www.nibulon.com/>

8. Статистична і фінансова звітність компанії "Ukrlandfarming". URL: <https://www.ulf-com.ua/ua/>

9. Статистична і фінансова звітність агроіндустріального холдингу "Миронівський хлібопродукт". URL: <https://www.mhp.com.ua/ru/home>

10. Саблук П.Т. Соціально-економічна модель постреформованого розвитку агропромислового виробництва в Україні. Матеріали Других Всеукраїнських зборів (конгресу) вчених економістів-аграрників. 24—25 січня 2000 р. К.: ІАЕ, 2000. 367 с.

References:

1. landlord.ua (2015), "The world's largest agricultural holdings control from 1 million to 10 million hectares of land. Ukrainians have room to grow (infographic)", available at: <http://landlord.ua/krupneyshie-v-mire-agrarniye-holdingi-kontroliruyut-ot-1-mln-do-10-mln-ga-zemli-ukraintsam-est-kuda-rasti/> (Accessed 25 March 2020).

2. Larina, Ya.S. and Zaval'niuk, K.S. (2019), *Marketing strategies for the growth of agrarian units*, Kyiv, Ukraine.

3. State Statistics Service of Ukraine (2020), available at: <http://ukrstat.gov.ua> (Accessed 25 March 2020).

4. Agroprosperis Group (2020), "Statistical and financial reporting", available at: <https://www.agroprosperis.com/about-us.htm> (Accessed 25 March 2020).

5. Astarta (2020), "Statistical and financial reporting", available at: <https://tripoli.land/>

[companies/astarta-kiev](https://tripoli.land/) (Accessed 25 March 2020).

6. KERNEL (2020), "Statistical and financial reporting", available at: <https://www.kernel.ua/ua/> (Accessed 25 March 2020).

7. NIBULON (2020), "Statistical and financial reporting", available at: <https://www.nibulon.com/> (Accessed 25 March 2020).

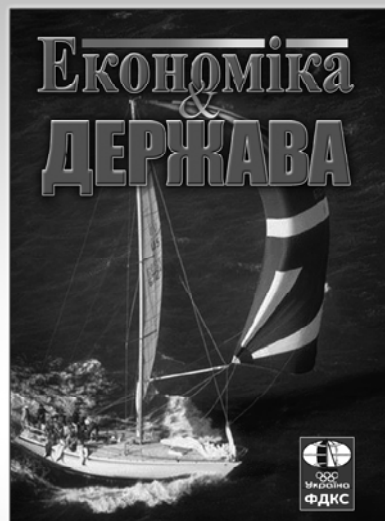
8. Ukrlandfarming (2020), "Statistical and financial reporting", available at: <https://www.ulf-com.ua/ua/> (Accessed 25 March 2020).

9. Mironivsky Hliboproduct (2020), "Statistical and financial reporting", available at: <https://www.mhp.com.ua/ru/home> (Accessed 25 March 2020).

10. Sabluk, P.T. (2000), "Socio-economic model of post-reform development of agro-industrial production in Ukraine", *Materialy Druhykh Vseukraïns'kykh zboriv (konhresu) vchenykh ekonomistiv-ahrarynykiv* [Materials of the Second All-Ukrainian Meeting (Congress) of agrarian scientists], ІАЕ, Kyiv, Ukraine, 24—25 Jan.

Стаття надійшла до редакції 07.04.2020 р.

Науково-практичний журнал
«ЕКОНОМІКА ТА ДЕРЖАВА»

Передплатний індекс: 01751

Виходить 12 разів на рік

наукове фахове видання України

З ПИТАНЬ ЕКОНОМІКИ

(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 №1643

Спеціальності – **051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.**

www.economy.in.ua

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73